గోరంత దీపాలు

వేపచెట్టు!

తల్లి ప్రేమలాంటి చల్లని నీడనిచ్చే వేపచెట్టు!! –

దరిద్రుడి గుండెల్లోనుండి పుట్టిన అంతులేని ఆశల్లా ఆచెట్టుబోదె నుండి పుట్టిన కొమ్మలు నాలుగు దిక్కులా వ్యాపించగలిగినంత మేర వ్యాపించాయి. కలిగిన వాడికి బాగా కండపట్టినట్లు ఆ కొమ్మలు పూతా పిందెల్తో నిండుగా ఉన్నాయి.

ఆ చెట్టు కొమ్మకు వేలాడదీసిన నాలుగు ఇనుప గొలుసులు... ఆ ఇనుప గొలుసులకు తగిలించిన ఓ పెద్ద పీట... అది ఉయ్యాల పీట!

ఆ పీటమీద అతడు కూర్చున్నాడు!

గతాన్ని నెమరేస్తూ వర్తమానాన్ని తలపోస్తూ భవిష్యత్తును ఊహిస్తున్నట్లున్న అతడు ఓ మహాయోగిలా కనిపిస్తున్నాడు.

అతనిముందు ఓ కుర్రవాడు నిలబడి ఉన్నాడు.

ఆ కుర్రవాడు నిలబడి ఉండడంలో వినయం ఉట్టిపడుతూ ఉంది. వేషంలో సంస్కారం ఉంది. అతని ముఖం ఆనందంతో వెలిగిపోతూ ఉంది.

ఆయన నిమీలిత నేత్రుడై చేయెత్తి ఆశీర్వదిస్తున్నాడు. ఇద్దరి కను కొలకుల్లో నిలిచిన నీళ్ళు సంజవెలుగులో ముత్యాల్లా మెరుస్తున్నాయి. అనిర్వచనీయమైన కృతజ్ఞతా భావం ఆ ఇద్దరి మొగాల్లో దోబూచులాడుతూ ఉంది. అనుభూతిలో తడుస్తూ వాళ్ళు మూగ బోయారు.

ఆ మధుర సన్నివేశాన్ని మైలపరచడం నాకు ఇష్టంలేకపోయింది. అలాగని ఆ నాలుగు బారల దూరంలో అలానే ఆగిపోవడానికి మనస్కరించలేదు, ఈ తటస్థస్థితిలో అడుగు ముందుకు పడలేదు.

తనివిదీరనట్లు మళ్ళీ ఒకసారి ఆ కుర్రవాడు అతని పాదాల్ని ఒడిసి పట్టుకొన్నాడు. పాదాల మీద తలను ఆనించాడు. కన్నీటితోనే అతని పాదాల్ని కడుగుతున్నాడేమో మరి!-

ఆయన ఎటో చూస్తున్నాడు. ఆశీర్వదించడానికి ఎత్తిన చేయి ఎత్తి నట్లుగానే ఉంది. చేరడేసి చెంపలమీద నుండి జాలువారుతున్న కన్నీళ్ళు ఆ కుర్రవాడి తలమీద పడుతున్నాయి ముత్యాల్లా!

కన్నీటి ముత్యాలతో ఆశీర్వాదం అందుకొంటున్న ఆ కుర్రవాడు ఎంత ధన్యుడో?!

ఎవరీ కుర్రవాడు?... ఏమిటో వీళ్ళిద్దరి మధ్య సంబంధం?... మహా మేరువులాంటి ఆ మనిషిని కదిలించిన ఆ కుర్రవాడెంతటి అదృష్టవంతుడు? అని ఆలోచిస్తూ నిలబడ్డాను.

దాదాపు రెండుమూడు చదరపు మైళ్ళ విస్తీర్ణం కలిగిన ఆ ఆవరణలో ఈ వేపచెట్టు కంటే పెద్దవైన రాగిచెట్లున్నాయి. మర్రి మానులున్నాయి. జువ్విచెట్లున్నాయి. రకరకాల పూల పాదులున్నాయి. కూరల తోటలున్నాయి. బంగారు కరిగించి పోసినట్లున్న ఆ సంజ వెలుగుతో తడిసిముద్దవుతున్నాయి అక్కడి చెట్లూ చేమలు! పోటీపడ్డట్టుగా వాళ్ళిద్దరు అనుభూతితో తడిసి ముద్దవుతున్నారు. ఈ అనుభూతిని ఆకళింపు చేసుకొన్నట్లుగా చెట్లమీది పాల పిట్టలు పరవశంతో పాడుతున్నాయి.

కొన్ని నిముషాలు మాత్రమే కొనసాగిందీ పరిస్థితి!

ఆ కుర్రవాడు పైకి లేచాడు. కన్నీటితో నిండిన కండ్లను జేబురుమాలుతో వత్తుకున్నాడు. మళ్ళీ ఒకసారి రెండు చేతులు జోడించాడు. జోడించిన చేతులు జోడించినట్లే ఉంచుకొని అలానే నాలుగడుగులు వెనక్కు వేశాడు. అక్కడ నిలబడి మళ్ళీ ఒకసారి శిరస్సు వంచి నమస్కరించాడు. గిరక్కున వెనక్కుతిరిగి హుందాగా ముందుకు సాగి పోతున్నాడు.

ఆ ఉయ్యాలపీటమీద హుందాగా కూర్చున్న ఆ మహామనీషి కూర్చున్నట్లుగానే ఉండిపోయాడు- వెళ్ళిపోతున్న ఆ కుర్రవాడివైపు తదేకంగా చూస్తూ!

ఆ ఆవరణలో బాలబాలికలకు వసతి గృహాలున్నాయి. అతిథులకు ప్రత్యేక సదుపాయాలతో గదులున్నాయి. వయోవృద్ధులకు వసతులున్నాయి. చదువుకోవడానికి గ్రంథాలయం ఉంది. సాయంసమయాల్లో పూజకు ప్రార్థనాలయం ఉంది.

అది విద్యానగరం!

ఆ నగరంలో అతడు మకుటంలేని మహారాజు! ప్రతిరోజు అదే సమయానికి ఆయన అక్కడికి వస్తారు. ఆ పీటమీద కూర్చుంటారు. ఆయన అక్కడ ఉన్నంతసేపు అసలే ప్రశాంతతకు మారుపేరయిన ఆ ప్రదేశం మరింత ప్రశాంతంగా ఉంటుంది. ఎవరి పనుల్లో వాళ్ళుంటారు. ముఖ్యంగా బాలబాలికలు చదువుకొంటూనో రాసుకొంటునో తమతమ పనుల్లో తాము లీనమయి ఉంటారు. తమపనుల్ని తాము నిర్వర్తించుకొంటున్న మనుషుల్ని.... శ్రద్ధగా చదువుకొంటున్న పిల్లల్ని చూస్తూ... ఆ గోరంత దీపాల్లో కొండంత వెలుగుల్ని ఆశిస్తూ... ఆయన ఆనందానుభూతిలో తేలిపోతుంటారు!

రాత్రి ఏడుగంటల ప్రాంతంలో గంట కొడతారు. గంట శబ్దం చెవిని పడడంతో పిల్లలందరు బిలబిలా వచ్చి గుమిగూడుతారు. ఒక్కొక్కడి చేతిలో ఓ కంచం, మంచినీళ్ళకు లోటా ఉంటుంది. అందరు అక్కడ చేరే సరికి ఆయన ఉయ్యాలపీటమీద నుండి లేచి నిలబడతారు. ఆయన నిలబడ్డే పిల్లలందరు వరసగా నిలబడతారు. అందరు కలిసి గొంతెత్తి పాడుకొంటూ ముందుకు కదులుతారు. ఒక్కొక్కరుగా ముందుకు నడుస్తూంటే ఓ చోట కంచంలో అన్నం వేస్తారు. మరోచోట పులుసు పోస్తారు. ఇంకొక చోట మజ్జిగ అన్నం వడ్డిస్తారు. చెవుల కింపుగా పాడుకొంటూ ఆ పిల్లలందరు అన్నం వడ్డించుకొనే దృశ్యం- కనుల పండువుగా ఉంటుంది.

తెగిన గాలిపటాల్ని తాడు విడిచిన బొంగరాల్ని ఓ చోట చేర్చి గోరంత దీపాలకు కొండంత వెలుగు చేకూర్చాలని కృషి చేస్తున్న ఆ మహామనీషిని చూస్తే చేతులెత్తి నమస్కరించాలనిపిస్తుంది. అందుకే అప్పుడప్పుడు ఆయనతో కాలక్షేపం చేయడానికి అలవాటు పడ్డాను.

ఆయన మాట్లాడతాడు. అవి మాటలుగావు. జీవితానుభవం నుండి వెలువడిన అక్షర సత్యాలు.

ఆయన అప్పుడప్పుడు గతస్మృతులతో నవ్వుతాడు. అది నవ్వుగాదు. జీవితానుభవమనే వడదెబ్బకు నలిగిన పువ్వు!- అయినా వాడిపోలేదు.

ఆయన కష్టాల్ని భరించాడు. కాకుల అరుపుల్ని విని లోకమే కాకులనుకొన్నాడు. ఆయన ఓర్పు వహించాడు. తన ధ్యేయాన్ని అందుకోవడంలో నేర్పు చూపించాడు. ఆ ఫలితంగా ఎప్పుడో అటుబారెడు ఇటుబారెడు మించని గుడిసెలో బుడ్డీదీపం గుడ్డివెలుగులో ఓ కుర్రవాడు ఓనమాలు దిద్దుకొన్నాడు.

బుడ్డీదీపం అందించే గోరంతవెలుగులో ఆ కుర్రవాడి భవిష్యజ్జీవితంలో కొండంత వెలుగుకోసం ఆయన ప్రయత్నించాడు.

ఇది ముప్పై ఏళ్ళనాటి మాట!

మరి ఇప్పుడు?

ఇప్పుడా? అలాంటి కుర్రవాళ్ళు ఒక్కరా? ఇద్దరా? వేలాదిమంది. ఈ వేలాది గోరంత దీపాలకు కొండంత వెలుగు ఇవ్వాలని అహరహం కృషిచేస్తున్న ఉపాధ్యాయులు వందలమంది. అందరు ఆయన చేతిచలువతో బతుకుతున్నవాళ్ళే!

ఎప్పుడయినా–

"ఏంవండీ! 'ఆయనేముంది? అంటరానివాళ్ళను అడ్డంపెట్టుకొని బతుకుతున్న మనిషి. పరహితార్థంపేరుతో స్వార్థంపెంచుకొంటున్న మనిషి. నోరులేని పిల్లవాళ్ళను అర్ధ కడుపులతో నోళ్ళు గొడుతున్న మనిషి'– అని రకరకాలుగా ఈ లోకం ఆడిపోసుకొనింది గదా? మరి అలాంటి మాటల్ని మీరెలా భరించగలిగారు?" అని అడిగితే–

"బాబూ! ఉప్పునో కారంపొడినో ఓ మనిషిమీద చల్లిచూడు. అతని ఒంటిమీద పుండ్లుంటేనే మంటబెడుతుంది. లేకుంటే రాలి పోతుంది. అంతే బాబూ! మనిషిలోకూడా తప్పులుంటేనే అనినమాట తగులుతుంది. లేకుంటే గాలిలో కలిసిపోతుంది. ఈమాత్రం అవగాహన శక్తి లేకుండా ధ్యేయాన్ని వదిలిపెడితే అది పిచ్చితనం బాబూ! కాకుంటే చేత గానితనం!!" అని నవ్వేవారు.

జీవితాన్ని కాచి వడపోసిన పరమసత్యం!

అందుకే అప్పుడప్పుడు ఆయన వద్దకు వెళ్ళేవాడిని. ఆ ఉయ్యాల పీటమీద ఆయనకు ఎదురుగా కూర్చుంటే– ఇద్దరి బరువుతో ఆ చెట్టుకొమ్మ వంగుతూ లేస్తూ గాలివాటంగా కదులుతూ ఉంటే– అదొక చిత్రమైన అనుభూతి. ఆయన జీవితానుభవాల్ని వింటూ భవిష్యత్తును తీర్చిదిద్దుకోవాలని ఆశించడంలో ఆనందం! ఆ ఉయ్యాల పీటమీద ఆయన ఎదురుగానే కాదు– ఆయన గుండెల్లో కూడా కాస్త చోటు సంపాదించుకొన్నాను. అందుకే ఆయన ఆప్యాయంగా దగ్గర చేర్చారు.

ఆ రోజు కూడా వెళ్ళాను. నేను కనిపించగానే ఆప్యాయంగా 'రా బాబూ! రా!' అని నవ్వుతూ ఆహ్వానించే మనిషి ఆ రోజు నా రాకను గమనించే స్థితిలో లేరు.

అతని ఎదురుగా నిలబడ్డాను!

ఆ ఆనందానుభూతి నుండి ఆయన తేరుకోలేదు. ఆ అనుభూతిని చెరిపేయడానికి నేను సాహసించలేదు. అలానే మరో నాలుగయిదు నిముషాలు దొర్లిపోయాయి. నాకు తెలియకనే నాలో ఓర్పు నశించిందనడానికి నిదర్శనంగా ఓ పొడిదగ్గు గొంతును మెల్లగా పరామర్శించింది.

ఆయన ఏకాగ్రతకు భంగం కలిగింది. అప్పుడు అరమోడ్పు కన్నులతో నన్ను చూస్తూ 'ఎప్పుడొచ్చావు బాబూ!' అని అడిగారు.

"ఆప్యాయత ఎలా ఉంటుంది?" అని అడిగితే అది ఆయన పిలుపులా ఉంటుందని చెప్పచ్చు.

"అదృష్టవంతుడికి కన్నీటితో అభిషేకం జరుగుతున్నపుడు!"

నామాట చెవిని పడడంతో ఆయన పెదవులు అందమయిన వంపుల్ని సంతరించు కొన్నాయి. ఆ వంపుల సందుల్లో చిరునవ్వు చిత్రంగా ఇరుక్కొనింది.

"అవును బాబూ! నిజంగా అతడు అదృష్టవంతుడే!

అనుభూతికి పరాకాష్ఠ తృప్తి. ఆ మాటంటుంటే అతని మొగం తృప్తితో వెలిగిపోతూ ఉంది. కుతూహలంతో అతన్ని చూస్తూ నిలబడ్డాను.

"కూర్చో బాబూ! కూర్చో. ఆ అదృష్టవంతుడి కథ చెప్పాలని ఎన్నోసార్లు అనుకొన్నానే కానీ ఎందుకో ఎప్పటికప్పుడు వాయిదాపడుతూ వచ్చింది- దేనికయినా సమయం సందర్భం కలిసి రావాలి. వచ్చింది గదా? వినుబాబూ!"

గతాన్ని నెమరేస్తూ భవిష్యత్ సందర్శనంతో అనుభూతిని పొందుతూ ఓ మహామౌని పుంగవుడిలా ఓ భంగిమలో కూర్చున్న ఆయన మళ్ళీ మామూలు స్థితికి వచ్చాడు. కథ చెప్పడానికి తలపడిన తాతయ్యను తలపింపచేస్తున్నారు.

పడమటికొండ కొనకొమ్ము మీద బంతిలా వెలిగిపోతున్నాడు సూర్యుడు. మరి కాసేపటిలో కాలపురుషుడి కాలితన్నుతో కొండకావల పడి లోకాన్ని నిండు చీకటితో నింపేవాడు- చావుతెలివి అన్నట్లుగా మబ్బుతునకలకు చుట్టూ జరీఅంచు చుట్టాడు. ముగ్ధమనోహరంగా ఉంది పడమటిదిశ. అప్పుడప్పుడే అక్కడి చెట్లమీద చేరుతున్న పక్షులు అరుస్తున్నాయి. ప్రార్థనాలయంలోనేమో తంబుర శ్రుతి సవరింపు సన్నగా వినిపిస్తూ ఉంది. ఆయన చెబుతున్నాడు. నేను వింటున్నాను.

"బాబూ! ఇరవైయేండ్ల కిందటిమాట. ఎక్కడి నుండి వస్తున్నానో అక్కడికి ఎందుకు వెళ్ళానో ఇప్పుడయితే మతికి రావటం లేదుకానీ ఇంటికి వస్తున్నాను రైల్లో. దాదాపు రెండురోజుల ప్రయాణం. ఎన్ని వసతులుండినా రైల్లో రెండురోజుల ప్రయాణమంటే పొద్దుపోవడం కాస్త కష్టమే! పక్కనున్న ప్రయాణీకులు కలుపుగోలుతనం కలవాళ్ళయితే ఫరవాలేదు కానీ మూతిబిగించి కూర్చునే రకాలైతే మరీ ఇబ్బంది. ఇలాంటి ఇబ్బందుల్లో నుండి బయటపడాలంటే అలాంటి సమయాల్లో పుస్తకాలే మన నేస్తాలు. ఏమంటావ్?"

ఇందులో అనడానికేముంది?- ఆయన చెప్తున్నది అక్షరసత్యం. అందుకే అనడమెందుకని వినడానికే సిద్ధపడి బాగా సర్దుకొని కూర్చున్నాను.

ఆయన మతికేమి వచ్చిందో ఏమో తెలియదు. ఉన్నట్లుండి ఓ పిచ్చివాడిలా నవ్వుతున్నారు. నేను ఆశ్చర్యపడ్డాను! అనడం కంటే అదిరిపడ్డాననడం సమంజసం. ఆ స్థితినుండి నేను తేరుకొనకముందే ఆయనమళ్ళీ గంభీరంగా మారిపోయారు. ఈ మార్పుకు తీర్పుకుదరక నేను నివ్వెరపడి చూస్తూ ఉండిపోయాను.

"నాకు తెలుసుబాబూ? నువ్వు ఆశ్చర్యపడుతున్నావని. కారణం ఏమీలేదు. మన తెలుగువాళ్ళు మనసులో మెదిలారు. అంతే!"

తెలుగువాళ్ళు మనసులో మెదలడానికి ఆయన నవ్వుకు ముడిపెట్టుకోలేక నా కనుబొమ ముడిపడింది. ఆయన గ్రహించారు.

"తెలుగువాళ్ళకు తెలుగంటే బోలెడంత అభిమానం బాబూ!" అంటూ మళ్ళీ కాసేపు విరగబడి నవ్వారు.

ఆయన నవ్వు ఆపుకొనే వరకు నేను నోరు తెరవకుండా ఆయన్నే చూస్తూ ఉండిపోయాను. ఆయన నవ్వు ఆపగానే-

"ఎవరిభాషమీద వాళ్ళకు అభిమానం ఉంటుంది గదండీ! అందులో తప్పుకూడా లేదు. లేదంటే- ఆంధ్రులు ఆవేశపరులు కాబట్టి ఆ అభిమానం కాస్త మోతాదుమించి ఉంటుంది. అదేలేకుంటే భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రాలు లేవు. మనకు ఆంధ్రదేశం అసలే ఉండేదికాదు." నా నోట్లోమాట నోట్లో ఉండగానే ఆయన అందుకొన్నాడు.

"అదే బాబూ అదే? నేననేదీ అదే!!- ఆ తెలుగుమీది అభిమానం ఉంది చూశావూ? పక్కనున్న వాడి చేతిలో తెలుగు పుస్తకం కానీ లేదా ఓ వారపత్రిక కానీ కంటపడితే చాలు!- దాని దుంపదెగ!- ఆ అభిమానం మరీఎక్కువై పోతుంది."

తెలుగువాడిని నిర్దాక్షిణ్యంగా కొట్టిన దెబ్బ నాకూ తగిలింది. దెబ్బ తగులుతున్నా ముక్కీమూలగరాని దెబ్బ అది. అందుకే ఆయనతో కలిసి నేనూ కాసేపు హాయిగా నవ్వుకొన్నాను- ఏడవలేక నవ్వినట్లు!

"నేనుకూడ తెలుగువాడినే కదా బాబూ! పక్కనున్న ప్రయాణీకుడి చేతిలో ఓ పత్రిక కంటపడేసరికి మొదట వంగివంగి చూశాను- అది తెలుగు పత్రిక అవునో? కాదో? తెలుసుకొందామని! ఓ తెలుగు వారపత్రిక అని తెలిసేసరికి అతడు చదువుతున్న పేజీల్లోకి నిక్కినిక్కి చూశాను. నా అవస్థను గమనించిన ఆ పెద్దమనిషి అదోరకమయిన చూపును విసిరేసరికి పరధ్యానంగా ఎటో చూస్తున్నట్లు నటించాను. ఎంతసేపు? కాసేపు. అంతలోనే మళ్ళీ మొదటికే వచ్చింది పరిస్థితి. నాకు తెలియకనే నా చూపులు ఆ పత్రిక వైపు మళ్ళాయి. ఇదంతా గమనించిన ఆ పెద్దమనిషి- పాపం! మంచి మనిషిలా ఉన్నాడు. ఆ వారపత్రికను నా చేతికందించి అంతకంటే మంచిపని అప్పటికి లేనట్లు తన పడకమీద ముసుగుతన్ని పడుకొన్నాడు. నేను ఆ పత్రికను ఆప్యాయంగా అందుకొన్నాను- ఎంతయినా తెలుగువాణ్ణి కదా బాబూ!" అని చెట్టుమీద చేరిన పిట్టలు ఎగిరిపోయేటంత గట్టిగా నవ్వు అందుకొన్నారు.

అంతలో ఓ నడివయస్సు మనిషి అక్కడికి రావడంతో కథాగమనం కుంటుపడింది. ఓ లావుపాటి పుస్తకాన్ని రెండు చేతులతో పొదివి పట్టుకొని నిలబడి ఉన్నాడతడు. బహుశా అదేదయినా ఓ చిట్టాపుస్తకం కావచ్చు. ఆ వ్యక్తిని చూస్తూనే- 'రావయ్యా! రా?. అంటూ పిలిచారాయన. అతడు చూపిన చోటంతా సంతకాలు పెడుతూ "పెట్టమన్న చోటంతా కండ్లు మూసుకొని సంతకాలు పెడుతున్నాను. అనాథలయిన పిల్లలు, వాళ్ళ అధోగతికి దారితీస్తే పుట్టగతులుండవు. ఇదిమాత్రం మనసులో పెట్టుకోండి!" అని అంటూ పుస్తకాన్ని అతని చేతి కందించారు. ఆ చెవులకు ఈ మాటలకు బాగా పొంతనాలు కుదిరినట్లుంది. అతడు నోరు కదప లేదు కానీ వంగి నమస్కరించి వెళ్ళిపోయాడు.

"నా తెలుగుతనాన్ని గురించి చెబుతూ ఆగిపోయానుకద బాబూ! దేశంకాని దేశంలో వేళకానివేళ ఓ తెలుగు వారపత్రిక చేతికందడంతో గడిచిన ప్రయాణంకంటే గడవాల్సిన ప్రయాణం కాస్త హాయిగా ఉంటుదన్న నమ్మకం కుదిరింది. పేజీలు తిప్పుతూ ఓచోట ఆగిపోయాను!"

ఆ మాటంటూ ఆయన ఆగిపోయారు!

అలా చూసేసరికి నాలుగయిదు బారల దూరంలో నలుగురయిదుగురు పిల్లలు. గోళ్ళు గిల్లుకొంటూ నిలబడ్డారు. ఆయనవైపు దీనంగా చూస్తున్నారు. ఆయన దృష్టి వాళ్ళమీద పడేసరికి అప్రయత్నంగా వాళ్ళ తలలు వాలి పోతున్నాయి. ఆ పిల్లవాళ్ళ భావన అర్థమయిందన్నట్లుగా ఆయన లేచి వాళ్ళదగ్గరికి వెళ్ళారు. వాళ్ళేదో చెప్పారు. ఆయన కూడా వాళ్ళకేదో చెబుతూ ఒకడి భుజంతట్టి మరొకడి బుగ్గలు గిల్లి ఇంకొకడి తలనిమిరాడు. అంతే! పరుగో పరుగు. ఆ పిల్లలు ఆనందానికే కాళ్ళు వచ్చినట్లుగా పరుగందుకొన్నారు. అలా వెడుతున్న ఆ పిల్లల్ని అలానే చూస్తూ నిలబడ్డారు కాసేపు. ఆ తరువాత తనలో తాను నవ్వుకొంటూ వచ్చి ఉయ్యాలపీట మీద కూర్చున్నారు.

"బాబూ! ఒకప్పటితో పోల్చిచూస్తే తెలుగులో చాలా పత్రికలు వస్తున్నాయి. ఇప్పుడు చాలా చాలా కథల్ని కూడా ప్రచురిస్తున్నాయి. ప్రచురించిన ప్రతికథకు ఓ బొమ్మను కూడా వేయిస్తున్నారు. అయితే బొమ్మను చూసి కథను చదవాలన్న కోరిక కలిగే తీరులో బొమ్మలు చాలా అరుదుగా కనిపిస్తుంటాయి. ఏమంటావ్?"

తీరని పనుల్లో తల మునలకవుతున్న ఆ మనిషికి ఇంత స్తనశల్య పరీక్షచేసే తీరిక ఎలా దొరికింది?– అని ఆశ్చర్యపడుతూ 'నిజమేనండీ!' అన్నాను.

"ఇంతకు మునుపే అన్నాను గద బాబూ! ఆ వారపత్రిక పేజీలు తిప్పుతూ ఓచోట ఆగిపోయానని! ఆ పత్రికలో అలాంటి బొమ్మ కంటపడింది. అందుకే ఆగిపోయాను." ఆ బొమ్మ కలిగించిన అనుభూతి మరలా మనసులో మెదిలిందేమో? ఆయన కాసేపు అరమోడ్పు కన్నులతో అలానే ఉండిపోయారు.

"అది ఓ రైలుపెట్టె. ఆ పెట్టెలో ఓ కుర్రవాడు అడుక్కొంటున్నాడు. వాడు చేయి చాపి నిలబడిన తీరు.... వాడిచూపుల్లో కొట్టొచ్చినట్లున్న జోరు... నన్ను ఆకట్టుకొన్నాయి. అందుకే ఆ కథను ఆసక్తిగా చదివాను."

ఆయన చూపుల్ని ఆకట్టుకొన్న ఆ బొమ్మ... ఆ బొమ్మ వెనక కథను విందామన్న కుతూహలాన్ని ఆయన పసిగట్టాడు.

"నువ్వు చూస్తూనే ఉంటావుబాబూ రైళ్ళల్లో ప్రయాణం చేసేటప్పుడు పట్టుమని పదేండ్లు నిండని కుర్రవాళ్ళు. ఆ పెట్టెను ఈ కడనుండి ఆ కడదాకా తుడస్తారు. ఆ తరువాత ఆ పెట్టెలోని ఒక్కొక్కరి ముందు నిలబడి చేయిచాస్తారు. తోచిన వాడు తోచినంత ఇస్తే దాంతో పూట గడుపు కొంటారు. ఆ పిల్లవాడు కూడా అలాంటి కోవకు చెందిన వాడే!" ఆ

మాటంటుంటే ఆయన గొంతు తడబడింది- బహుశా ఈ దేశంలో ఇలాంటి నికృష్ట జీవితాలకు ఎందరు బలి అవుతున్నారో అని.

"ఆ పదేండ్ల బుడతడు ఆపెట్టెను ఈ చివరినుండి ఆ చివరిదాకా తుడస్తాడు. ఆపై ఒక్కొక్కరి ముందు చేయి చాస్తూ.... ఇచ్చినవాడికి ఓ నమస్కారం పడేస్తూ... లేదన్న వాళ్ళవైపు దీనంగా చూస్తూ... ఓ వ్యక్తి ముందు నిలబడతాడు. నిలబడి మామూలుగా చేయిచాస్తాడు. అవ్యక్తి వాణ్ణిదగ్గరికి పిలస్తాడు. ఆ పిలుపులోని ఆప్యాయత ఎంతో ఆశను రేకెత్తిస్తుంది. కుర్రవాడు ఆ వ్యక్తి దగ్గరికి వెళతాడు. 'నీ పేరేమిటి బాబూ!' అని ఆరంభిస్తాడు. పైసలిచ్చే ప్రయత్నం చేయకుండా! ఆ కుర్రవాడు ఏమనుకొన్నాడో ఏమో? ఓ నిర్లక్ష్యమైన చూపు విసిరేసి 'నాపేరు దొరైరాజ్!" అని అంటూ చేతిలోని పైసల్ని అలా ఎగరేసుకొంటూ దర్జాగా వెళ్ళిపోతాడు. అలా వెళ్ళిపోతున్న కుర్రవాడి ధోరణికి మొదట ఆశ్చర్యపడి ఆ తరువాత ఆలోచనలో పడతాడా వ్యక్తి! ఇదీ కథ!!" అని తాను చదివిన కథను క్లుప్తంగా చెప్పి-

"బాబూ! నేనూ కూడా ఆలోచనలో పడ్డాను. నిజమేగదా? ఎందరో వాడి ఈడు పిల్లలు జేబులు కొడుతున్నారు. ప్రయాణాల్లో ఏమరుపాటుగా ఉంటే చేతికందిన సామాన్లు పట్టుకొని ఉడాయిస్తున్నారు. మరికొంతమంది నికృష్టులు కలవాళ్ళ చేతుల్లో తోలుబొమ్మలవుతున్నారు. ఇంకొంతమంది ఇండ్లముందు నిలబడి కడుపుమంటల్ని కంటిచూపుల్లో నిలుపుతున్నారు. అలాంటప్పుడు అంతోఇంతో పనిచేసి పొట్ట గడుపుకోవాలనుకోవడం గొప్ప సంగతేకద బాబూ?- నిజంగా వాడు దొరైరాజే!"

బాబూ! నా ఆలోచనల్లో నేనుంటే సరిగ్గా ఇలాంటి సంఘటనే నా కంటపడింది. ఆ రైలుపెట్టెలో!!

ఈ కథ మీద కథను వినాలన్న కుతూహలం పెరిగింది నాలో!

"బాబూ! గిజిగాడిగూడు ఉంటుంది చూశావు గదూ? దాన్ని పీచుగా పీకి తలమీద అతికించనట్లుంది- బూడిదరంగు తిరిగిన వెంట్రుకల్ని చూస్తుంటే! నల్లని నూనెలో తడిసీ తడవక ముందే పిండి తొడుక్కొన్నట్లున్నాయి- అందీఅందని నిక్కరు చొక్కా! అసలు ఒంటిరంగు మంచిదయినా దుమ్ము మరకలుకట్టి నలుపు తెలుపు కలిసిన బూడిదరంగు తేలింది ఒళ్ళంతా పొడలు పొడలుగా! అయినా కళ్ళల్లో ఆశ చావలేదు. చేస్తున్న పనిలో శ్రద్ధ తగ్గలేదు. పట్టుమని పదేళ్ళయినా నిండని వాడివైపు చూశాను. ఆ తరువాత చూపు మరల్చుకొన్నాను. అయినా వాడు కళ్ళల్లోనే మెదులుతున్నాడు. చదివిన కథ మనస్సును తొలుస్తూ ఉంది. నాలో ఓ ఆలోచన తళుక్కున మెరిసింది. ఆలోచనను ఆచరణలో పెట్టాలన్న తలంపుతో అలానే పడుకొన్నాను, పడక మీద! కళ్ళు మూసుకొన్నట్లున్నానే కానీ చూడగలుగుతున్నాను. విప్పిన పత్రిక ఎదమీద విస్తరించి పడుకొని గుండె చప్పుడు వింటూ ఉంది!"

అంతలో 'టప్' మన్న శబ్దం వినిపించింది. మా ఇద్దరి చూపు అటు మళ్ళింది. ఓ పిట్ట రెట్టవిడిచింది. అది ఆ ఉయ్యాల పీటమీద ఇద్దరి మధ్యగా పడింది. పక్కన పడి ఉన్న ఓ పాత కాగితాన్ని అందుకొని నేనా రెట్టను తుడిచేస్తుంటే- అదోరకంగా నవ్వారాయన.

"బాబూ! పిట్ట రెట్టవేసింది కదా? ఎందుకు వెయ్యాలి? అంటే ఏమని చెప్పగలం? అది దాని స్వభావం. అంతే! మనుషుల స్వభావాలు కూడ అలానే ఉంటాయి. ప్రయత్నించి ఫలితాన్ని సాధించడంలో కొందరికి ఆనందం. అసలు ప్రయత్నాల ప్రమేయమే లేకుండా జీవితాల్ని కొనసాగించాలన్నది కొందరి కోరిక. నా జీవితమంతా ఇలాంటి ప్రయత్నాలతోనే కొనసాగుతూ ఉంది. అందుకే ఆ కుర్రవాడి బతుకు మీద కూడా ఓ ప్రయత్నం చేయాలని సంకల్పించాను"– అంటూ కాసేపు ఆగారు.

ఆ తరువాత–

"ఆఁ! రైలు పెట్టెలో కుర్రవాడిని గురించి చెప్తూ వచ్చాను కదూ! అవును. మరో నాలుగయిదు నిముషాల్లో నేను పడుకొని ఉన్న చోటువరకు ఊడ్చుకొంటూ వచ్చాడు. అక్కడ కాసేపు ఆగాడు. ఆగి నిద్రపోతున్నట్లున్న నన్ను– ఆ కాగితాన్ని మార్చిమార్చి చూశాడు. ఆ తరువాత నన్ను లేపడానికి మెల్లగా తట్టాడు.

నేనేమో అప్పటికి మహానిద్రపోతున్నట్లుగా ఆవిలిస్తూ లేచి బద్ధకంగా ఒళ్ళు విరుచుకొన్నట్లుగా నటించి– ఆ తరువాత కండ్లు తెరచి చూశాను ఆ కుర్రవాణ్ణి. ఒదిగి నిలబడి వినయంగా వాడు నా చేతికందించాడా కాగితాన్ని! అది కాగితమే! కానీ– లోకం దృష్టిలో దాని విలువ అయిదు రూపాయలు!!

ఆ కుర్రవాణ్ణి పరీక్షించడానికి నా ప్రయత్నంగా నేను జార విడిచిన కాగితమది!

మారు మాట్లాడకుండా వాడి చేతిలో ఓపావలా కాసు పెట్టాను. మాటల్లోకి దింపితే కథలో కుర్రవాడి మాదిరి మాట్లాడకుండా వెళ్ళిపోతాడేమో? అని సందేహం. ఆ కుర్రవాడు పావలా డబ్బులందుకొని రెండు చేతులు జోడించి నమస్కరించాడు. ఆ తరువాత తన పనిలో తాను లీనమయ్యాడు.

"బాబూ!" అప్యాయంగా పిలిచాను.

మాట చెవిని పడడంతో ఆ కుర్రవాడు లేచి నా ఎదురుగా నిలబడ్డాడు.

"నువ్విప్పుడు చిన్న పిల్లవాడివి. ఈ పని చేసి బతగ్గలుగుతావు. బాగానే ఉంది. అయితే ఇంకొన్నాళ్ళకు పెద్దవాడివవుతావు. అప్పుడీ పని చేయలేవు. చేసినా అందరూ నిన్ను తప్పుపడతారు. అప్పుడెలా బతుకుతావు బాబూ?"

నా మాటలు వాడికి అయోమయంగా వినిపించినట్లుంది. అమాయకంగా చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

"అందుకే బాబూ! ఈ వయసులో చదువుకొంటే– ఆ వయసులో సంపాదించు కోవచ్చు."

"తటాలున రైలు పట్టాలు తప్పినా అంత ఆశ్చర్యపడేవాడు కాదేమో ఆ కుర్రవాడు, అంతకు మించిన ఆశ్చర్యాన్ని పులుముకొన్నాడు మొగంలో 'నన్నెవ్వరీలోకంలో చదివించే వాళ్ళున్నట్టుగా. అది గ్రహించాను. అందుకే."

"నాతో వచ్చేస్తావా బాబూ"

తల వంచాడు!

"ఆ కుర్రవాడే ఈ కుర్రవాడు బాబూ!"

అర్థ గంటకు మునుపు ఆయన పాదాలకు నమస్కరించిన కుర్రవాడు కనుల ముందు కదిలి ఇద్దరిమధ్య సంబంధం మనస్సులోమెదిలి- అటూ యిటూ కదలలేకుండా కూర్చున్నాను.

"ఏముంది బాబూ? పదిమందిలో వాడూ ఒక్కడయ్యాడు. అయితే పట్టుబట్టి చదువుకొన్నాడు. కృషికి తగిన ఫలితం. మంచి ఉద్యోగమే వచ్చింది. ఆ తరువాత ఓ ఇంటివాణ్ణి చేశాను. ఉద్యోగంతో ఊరువదిలి పోతూ "బాబయ్యా! నేనెప్పుడు పుట్టానో నాకు తెలియదు. ఎవరికి పుట్టానో కూడా ఎరగను. ఎందుకు పూట్టానో ఆలోచించవలసిన అవసరం లేకపోయింది. అయితే- నేను పుట్టిన రోజు మాత్రం ఈ విద్యానగరంలో అడుగు పెట్టిన రోజు. ఆ రోజు నేనీ జీవితంలో మరవలేను. అందుకే ఆ రోజున మీ రెక్కడున్నా నే నెక్కడున్నా తమ పాదాలకు ప్రణమిల్లే అవకాశాన్ని మహా అదృష్టంగా భావిస్తాను. ఈ జీవిత కాలమంతా అలాంటి అదృష్టం లభించే లాగున ఆశీర్వదించండి?" అంటూ పాదాలమీద పడ్డాడు.

ఆయన గొంతు గాద్గదికమై పోయింది. మాటలు పూడుకపోతున్నాయి. గుండెల్లోని ఆనందం కండ్లల్లో కరిగి ముత్యాలుగా మారి రాలుతున్నాయి!

"సరిగ్గా ఈ రోజేబాబూ!- బాబు విద్యానగరంలో అడుగుపెట్టిన రోజు. అదే- బాబు పుట్టిన రోజు!"

ఆ కనుకొలకుల్లో కన్నీళ్ళు నిలిచాయి. ఎందుకని అడిగితే ఏమని చెప్పేది?

"బాబూ! ఇది వేపచెట్టు. సహజంగా 'వేపచెట్టు' అని చెవినిపడడంతో 'చేదు' అన్న భావన మనసులో మెదులుతుంది. అయితే ఆ వేప చెట్టును ఆశ్రయిస్తే- నీడనిస్తుంది. దినమూ ఒకఆకు నమిలి మింగగలిగితే దీర్ఘవ్యాధుల్నే నయం చేస్తుంది. పంటిపుల్లగా నోటిజబ్బుల్ని పోగొడుతుంది! అలాగే బాబూ! 'అడక్క తినేవాళ్ళు అని' పట్టించుకోకుంటే ఆ బతుక్కే అంకితమైపోతారు. అనామకులైపోతారు. ఒకవిధంగా చెప్పాలంటే వాళ్ళు కొడిగట్టిన దీపాలు. కాసంత సానుభూతికి ఓపికను రంగలించి కొడినలా తట్టేసి తగినంత చమురుపోసి వత్తిని ఎగదోస్తే- అవి గోరంత దీపాలే కావచ్చు. ఏనాటికో ఒకనాటికి అవి కొండంత వెలుగునిస్తాయి!"

ఒకే ఒకవ్యక్తి ఆలోచన ఆచరణగా మారితే ఒక మహాసంస్థ ఎన్నికొడిగట్టిన దీపాలకు ఆశ్రయమిచ్చింది?- ఒకవ్యక్తి బాధ్యతల్ని స్వీకరించే స్థితికి సమాజం ఎదిగేది ఎప్పుడో? అన్న సమాధానం దొరకని ప్రశ్న నన్ను సతమతం చేస్తుంటే- చేదు నిజాన్ని తియ్యగా పలికిన ఆ మహామనీషికి మనస్సుకు చేతులొస్తే నమస్కరించింది! ●

ఆంధ్రభూమి
(24, ఏప్రిల్ 1980)